

Univerzita Hradec Králové

Open Science jako survival kit pro doktorandky a doktorandy

4. 11. 2025

Lenka Špičanová

Oddělení pro Open Science

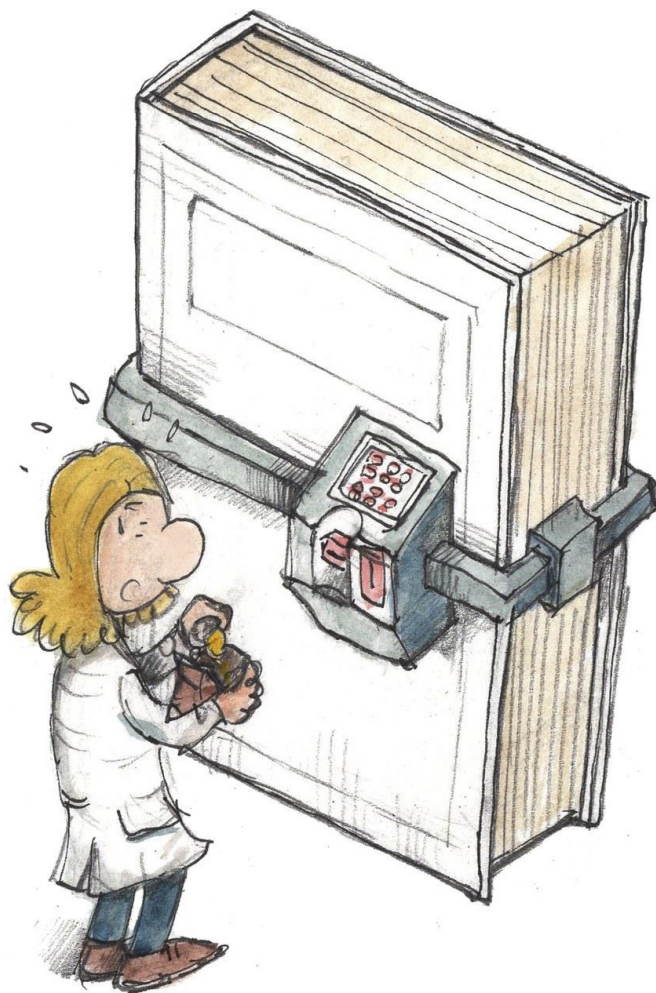
Spolufinancováno
Evropskou unií

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

O čem to dnes bude:

- Co je Open Science
- Proč vás to má zajímat
- Open Science v ČR
- Open Science na UHK
- Praktické nástroje a tipy na zdroje

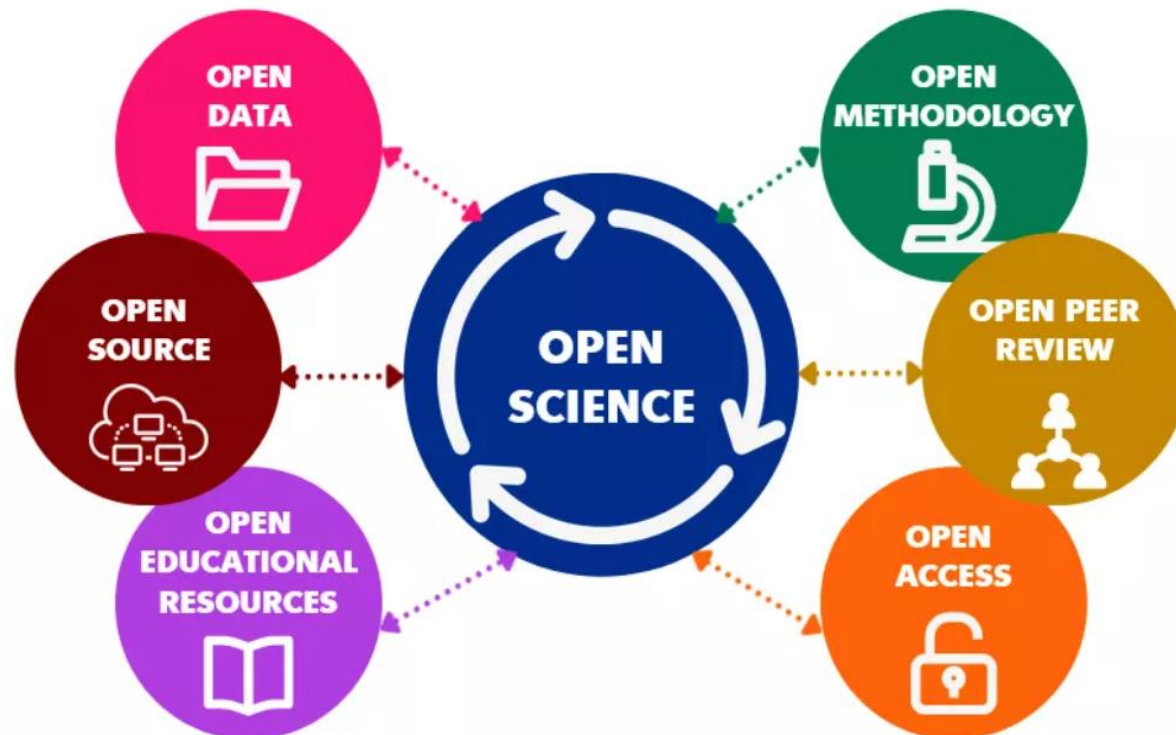

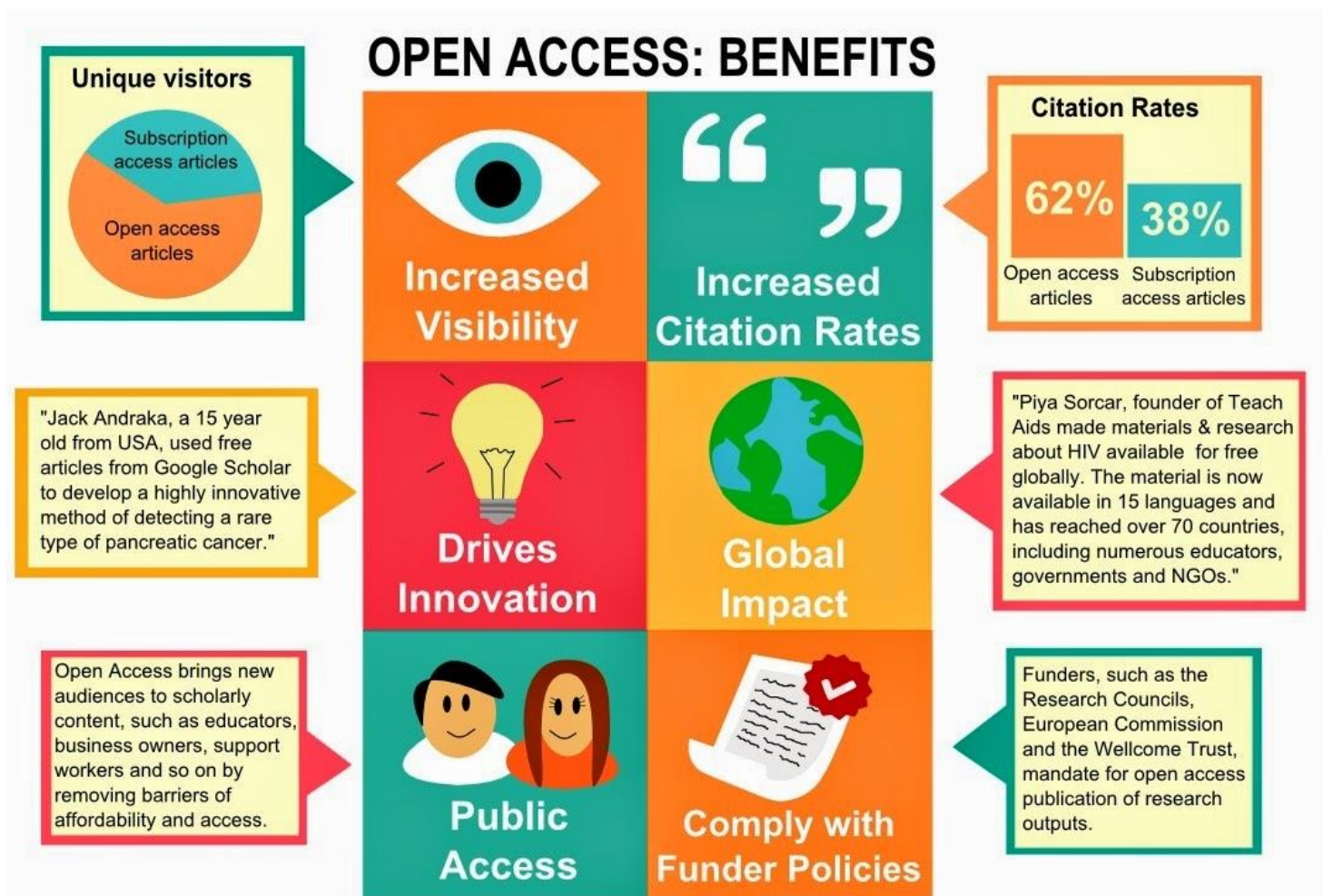
- Kdo z vás narazil na paywall při hledání článku?
- Kdo z vás už zkoušel publikovat v odborném časopise?
- Kdo z vás je zapojený v nějakém vědeckém projektu?
- Kdo z vás používá ORCID?
- Co Vás napadne, když se řekne „Open Science“?

Co je [Open Science](#)?

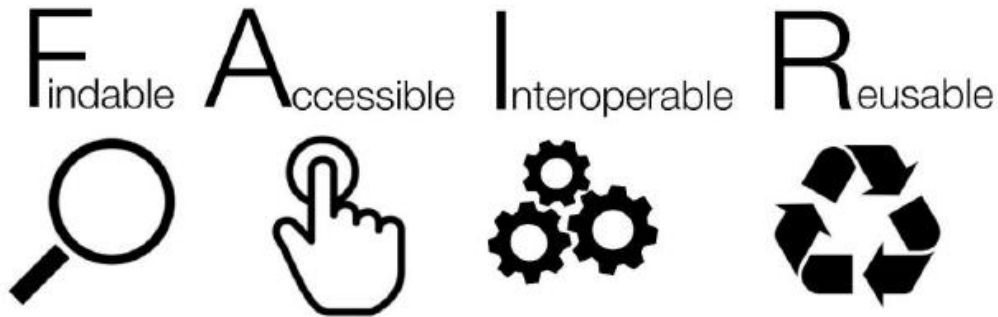
- Přístup k vědeckému výzkumu, který se snaží otevřít vědecké poznatky a data široké veřejnosti a zefektivnit proces sdílení informací mezi vědci.

Open Access – okamžitý, bezplatný, trvalý a svobodný online přístup k výsledkům veřejně financované vědy a výzkumu

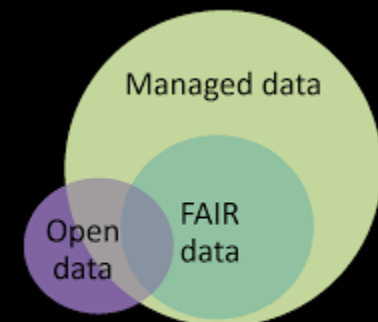

					
	Green OA	Diamond OA	Gold OA	Hybrid OA	Bronze OA
	Self-archiving in compliance with publisher's policy	Full, immediate OA publishing, without Article Processing Charge - APC	Full, immediate OA. Author pays an APC	Immediate OA of a single article/chapter in a paywalled Journal/Ebook, author pays an APC	Immediate or delayed free contents, without a clear open licence or reuse permission
	Embargo				
COST	NO	NO	YES	YES	PUBLISHER'S CHOICE
LICENCE	AUTHOR or PUBLISHER'S CHOICE	CREATIVE COMMONS CC BY CC BY SA	OPEN or CC LICENCE	CC LICENCE on single item	NO

- **Findable** – nalezitelná (metadata, PID)
- **Accessible** – dostupná (OA, repozitáře)
- **Interoperable** – interoperabilní (integrace s jinými datasety)
- **Reusable** – znovu využitelná (jasná licence, popis dat)

„As Open as Possible, as Closed as Necessary“

Findable

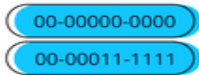
Accessible

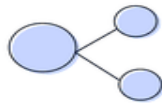
Interoperable

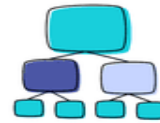
Reusable

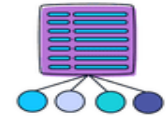
Data has persistent identifiers

Data uses standard communication protocol

Data is easily exchanged and interpreted via standard vocabularies

Metadata is described using rich attributes

Rich metadata supports dataset

Protocol is open and free

Datasets and metadata are all FAIR

Metadata is available under an open-usage license

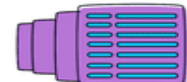
Metadata accurately describes dataset

Data authentication and permissions can be set

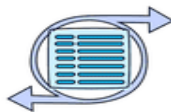
Metadata is meaningfully linked to other metadata

Historical provenance is associated with all data

Metadata is indexed and searchable

Metadata is always available, even without dataset

Data matches common community standards

RDM – snaha zvýšit transparentnost vědeckého bádání – řešit krizi důvěryhodnosti a replikační krizi

- od prvotního záměru,
- přes sběr a analýzu dat,
- interpretaci výsledků,
- publikaci výsledků,
- až po uchování, sdílení a znovuvyužití dat.

OSF – Platforma pro podporu workflow vědeckého výzkumu.

Zdroj: [ELIXIR RDMkit](#)

DMP – popisuje, s jakými daty bude výzkumník pracovat, jak je bude sbírat, zpracovávat, organizovat, analyzovat, uchovávat, sdílet a znovu využívat.

Data management plan

dokumentace
a metadata

bezpečné skladování
a zálohování dat

snadné sdílení dat

kontinuita projektu

etika
a právní otázky

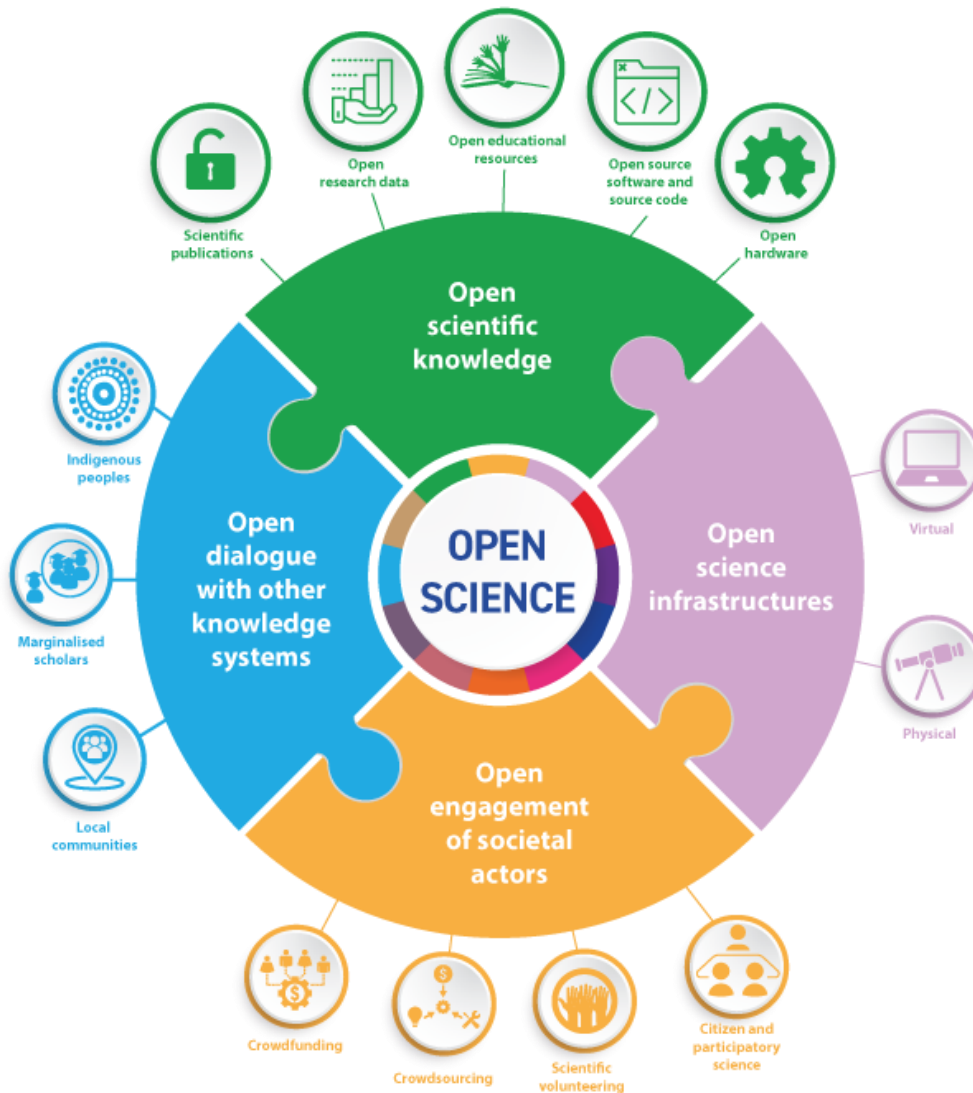
integrita projektu

znovuvyužitelnost
dat

zodpovědnost
a zdroje

Co je Open Science?

- Sdílení vědeckých výsledků, dat a informací
- Sdílení infrastruktury
- Sdílení dobré praxe ve výzkumu
- Vytváření kooperující komunity (vědci, veřejnost)

Otevřená věda

= kvalitní a dostupná věda
 = věda, která dává smysl.

Hlavní výhody OS:

- Usnadňuje dostupnost a sdílení vědeckých výsledků a dat mezi výzkumníky.
- Podporuje rychlejší a efektivnější šíření vědeckých výsledků.
- Zvyšuje transparentnost a důvěryhodnost vědeckého procesu.
- Umožňuje opakovatelnou využitelnost a reprodukovatelnost vědeckých výsledků.
- Podporuje spolupráci a interdisciplinární výzkum.
- Zajišťuje, aby výsledky výzkumu byly dostupné i mimo vědeckou komunitu.
- Zvyšuje společenský a ekonomický dopad výzkumu.

Hlavní výhody RDM a DMP:

- Pomáhá předvídat potenciální problémy
- Kontrola, že máte všechno potřebné vybavení a podporu
- Snížení rizika duplicitní práce, ztráty dat a narušení bezpečnosti
- Zajištění, že data jsou přesná, úplná a spolehlivá
- Usnadnění sdílení dat
- Zajištění kontinuity dlouhodobých projektů, kde se např. střídají doktorandi, a konzistence projektů, do kterých je zapojeno více vědeckých pracovníků
- Splnění podmínek poskytovatelů financí

Požadavky na dodržování principů OS jsou již stanoveny jako standardní součást výzev výzkumných projektů ([Směrnice EU 2019/1024](#), [Novela zákona 130/2002 Sb.](#), [Zákon č. 328/2025 Sb.](#)):

- Povinné principy: Open Access, FAIR data, DMP
- Volitelné principy: Citizen Science, Open Source, Preprinty, ...

Horizon Europe

GA ČR

TA ČR

OP JAK

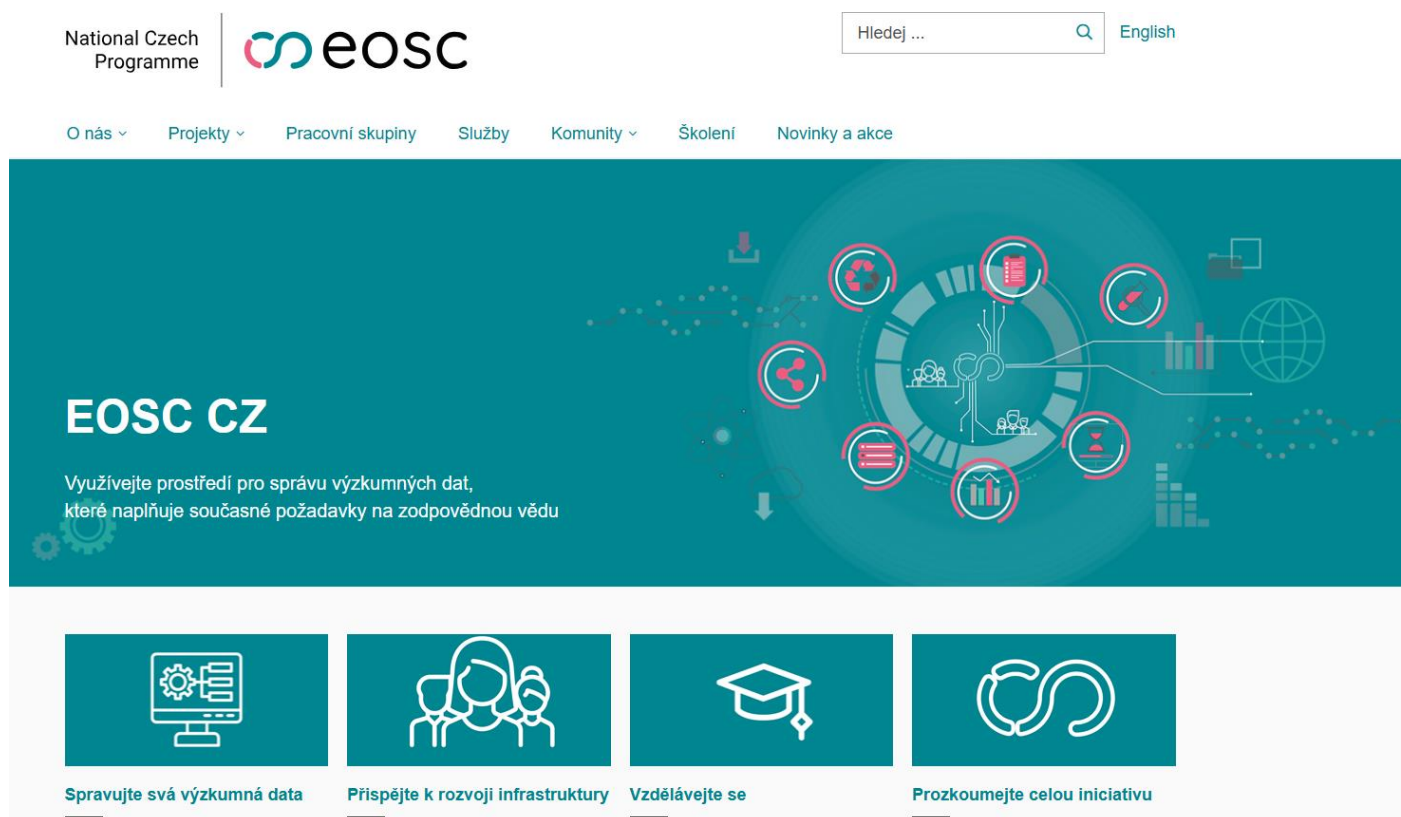
atd.

Více informací na [webu OOS](#)

[EOSC CZ](#)

- vytváří infrastrukturu pro správu výzkumných dat dle principů FAIR
- poskytuje [školení](#) a služby potřebné ve všech fázích výzkumného cyklu
- zapojuje se do OS projektů a vede [pracovní skupiny EOSC CZ](#)
- spolupracuje s komunitou [data stewardů](#) atd.

National Czech Programme | eosoc

Hledej ... English

O nás ▾ Projekty ▾ Pracovní skupiny Služby Komunity ▾ Školení Novinky a akce

EOSC CZ

Využívejte prostředí pro správu výzkumných dat, které naplňuje současné požadavky na zodpovědnou vědu

[Spravujte svá výzkumná data](#)

[Přispějte k rozvoji infrastruktury](#)

[Vzdělávejte se](#)

[Prozkoumejte celou iniciativu](#)

Oddělení pro Open Science (OS)

- nové celouniverzitní pracoviště fungující od konce roku 2024
- spadá pod prorektorku pro vědu, výzkum a transfer znalostí
- složení:

Mgr. et Mgr. Lenka Špičánová, Ph.D.

Specialistka pro Open Science

Vedoucí oddělení pro Open Science

Radek Vejvoda

Specialista pro publikační činnost, OBD a Open Science

Ing. Pavel Mazánek

Aplikační správce Open Journal Systems

Hlavní úkoly OOS:

- podpora a implementace principů otevřené vědy na UHK
- definice a rozvoj strategických cílů Open Science
 - Strategie Open Science UHK a navazující dokumenty
 - nastavení institucionálních mechanismů, které pomohou učinit vědecký výzkum více otevřený a transparentní
- motivování a podpora akademiků a výzkumníků, aby principy OS uplatňovali ve svých vědeckých aktivitách
- poradenství v oblasti OS (OA, FAIR data, DMP atd.)
 - konzultace, workshopy a školení
- příprava a aktualizace vzdělávacích materiálů (prezentace, manuály, e-learningové kurzy, web OOS)

Oddělení pro Open Science – webové stránky v [češtině](#) a [angličtině](#)

Open Science

[Open Access](#)[Výzkumná data](#)[Kontakty](#)[Dokumenty](#)[Vzdělávání a zdroje](#)[Akce a novinky](#)

Open Science

Open Science (otevřená věda) je přístup k vědeckému výzkumu, který se snaží zpřístupnit vědecké poznatky a data široké veřejnosti a zefektivnit proces sdílení informací mezi vědci. Jeho cílem je otevřít jednotlivé fáze výzkumného cyklu a tím zvýšit transparentnost, replikovatelnost a dostupnost vědeckých výsledků. Tento přístup zahrnuje celou řadu principů:

Podpora Open Access

- 2019 – podpis Berlínské deklarace o otevřeném přístupu v přírodních a humanitních vědách
- Podpora OA prostřednictvím služeb [univerzitní knihovny](#)
- Poskytování financí na úhradu APC
- 2023 – pokyn prorektora č. 09/2023 – Publikování v režimu Open Access
- 2025 – pokyn prorektorky č. 05/2025 – Publikování v režimu Open Access

Open Access podpora APC

UHK je součástí projektu CzechElib. V rámci tohoto projektu může čerpat volné tokeny, které umožní publikovat v režimu Open Access (dále jen „OA“) bez poplatku „Article Processing Charges“ (dále jen „APC“).

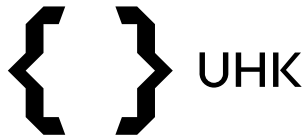
UHK získala pro rok 2025 následující počty volných tokenů na publikování v režimu OA u těchto vydavatelů:

Vydavatel	Roční počet tokenů
ACM Open	neomezený
Cambridge UP Read and Publish	neomezený
De Gruyter Read and Publish	2
Sage – deep discount*	neomezený
Taylor and Francis Read and Publish	4**
Wiley	5

Open Access

Otevřený přístup k vědeckým informacím (open access, OA) představuje model vědecké komunikace, který zajišťuje trvalé, okamžité, svobodné a bezplatné online zpřístupnění plných textů publikovaných vědeckých výsledků (nejčastěji článků) bez omezení pro kohokoli.

- ⊖ Proč publikovat v režimu OA
- ⊖ Realizace otevřeného přístupu
- ⊖ Autorská práva
- ⊖ Open Science
- ⊖ Digitální knihovna UHK - institucionální repozitář DSPACE
- ⊖ Slovníček pojmů
- ⊖ Popis formulářových polí v systému OBD se vztahem k Open Access
- ⊖ Dokumenty

Open Science na UHK – aktuálně

Kurzy OS na UHK

- **4. 11., 10:00-11:30** - Open Science jako survival kit pro doktorandky a doktorandy
- **25. 11., 10:00-11:30** - Open Science: principy, praxe a příležitosti
- **9. 12., 13:30-15:30** - Jak vytvořit DMP v DSW - praktický workshop/konzultace

OS setkání na fakultách

UHK Open Science Award 2025 – příprava v podobě pokynu prorektorky

Strategie Open Science UHK – příprava v podobě rektorského výnosu

Správa výzkumných dat na UHK – příprava v podobě pokynu prorektorky

Napojení OBD na NRP – jednání s NTK a DERS

Vzdělávací materiály, manuály, konzultace

- [Open Access nástroje](#)
- [Mýty o Open Access](#)

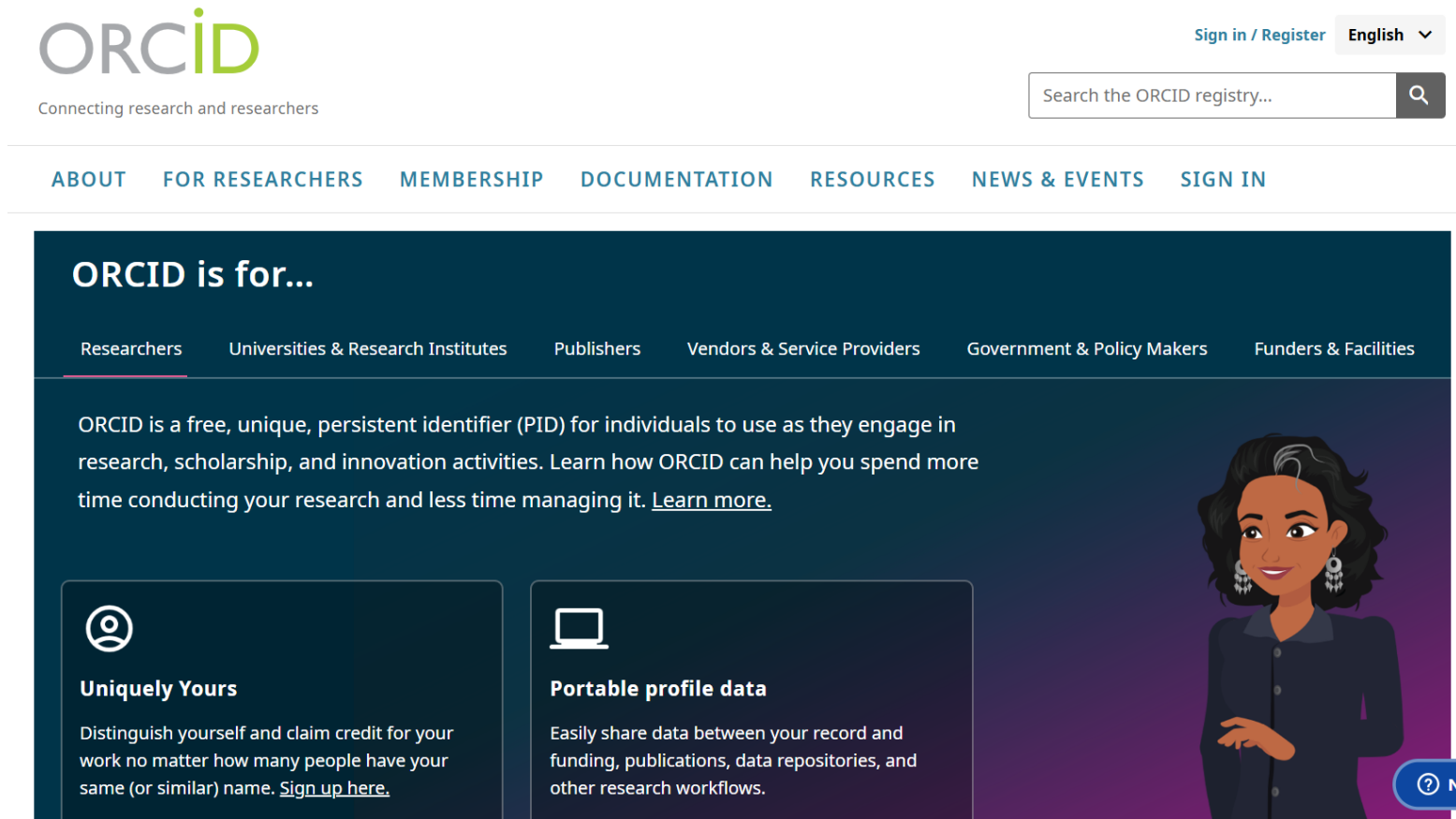
- [Národní platforma Open Science \(NTK\)](#)

- [EOSC CZ – youtube](#)
 - [Úvod do FAIR dat](#)
 - [Data management plány a plánování](#)

- [Open Science Week 2024 \(AKVŠ\)](#) – prezentace a záznamy přednášek
 - [Jak na Data Management ve výzkumných projektech](#)

- [Open Science Week 2025 \(AKVŠ\)](#) – 10-12. listopadu 2025

- [ORCID](#)
 - [Výhody ORCID iD pro výzkumníky](#)
 - [Jak získat ORCID iD a jak si chytře nastavit profil](#)

The screenshot shows the ORCID website homepage. At the top left is the ORCID logo with the tagline "Connecting research and researchers". To the right are links for "Sign in / Register" and a language dropdown set to "English". Below this is a search bar with the placeholder text "Search the ORCID registry...". A navigation menu includes links for "ABOUT", "FOR RESEARCHERS", "MEMBERSHIP", "DOCUMENTATION", "RESOURCES", "NEWS & EVENTS", and "SIGN IN". The main content area features a dark blue header with the text "ORCID is for..." followed by a horizontal list of categories: "Researchers", "Universities & Research Institutes", "Publishers", "Vendors & Service Providers", "Government & Policy Makers", and "Funders & Facilities". Below this, a paragraph explains that ORCID is a free, unique, persistent identifier (PID) for individuals, used in research, scholarship, and innovation activities. It encourages users to learn more about how ORCID can help them spend more time on research and less on managing their profile. Two callout boxes are visible: "Uniquely Yours" with a person icon and "Portable profile data" with a laptop icon. On the right side, there is a cartoon illustration of a woman with dark hair and a blue button with a question mark icon.

ORCID

Connecting research and researchers

Sign in / Register English

Search the ORCID registry...

ABOUT FOR RESEARCHERS MEMBERSHIP DOCUMENTATION RESOURCES NEWS & EVENTS SIGN IN

ORCID is for...

Researchers Universities & Research Institutes Publishers Vendors & Service Providers Government & Policy Makers Funders & Facilities

ORCID is a free, unique, persistent identifier (PID) for individuals to use as they engage in research, scholarship, and innovation activities. Learn how ORCID can help you spend more time conducting your research and less time managing it. [Learn more.](#)

Uniquely Yours

Distinguish yourself and claim credit for your work no matter how many people have your same (or similar) name. [Sign up here.](#)

Portable profile data

Easily share data between your record and funding, publications, data repositories, and other research workflows.

- [Journal Checker Tool](#)
- [Open Policy Finder](#) – kombinuje funkce Sherpa Romeo a Sherpa Juliet

Welcome to open policy finder

Helping authors and institutions to make informed and confident decisions in open access publication and compliance.
Formerly Sherpa services.

Search across open policy finder

Search for a journal, publisher or funder. For open access book policies, search for a publisher below.

Search all

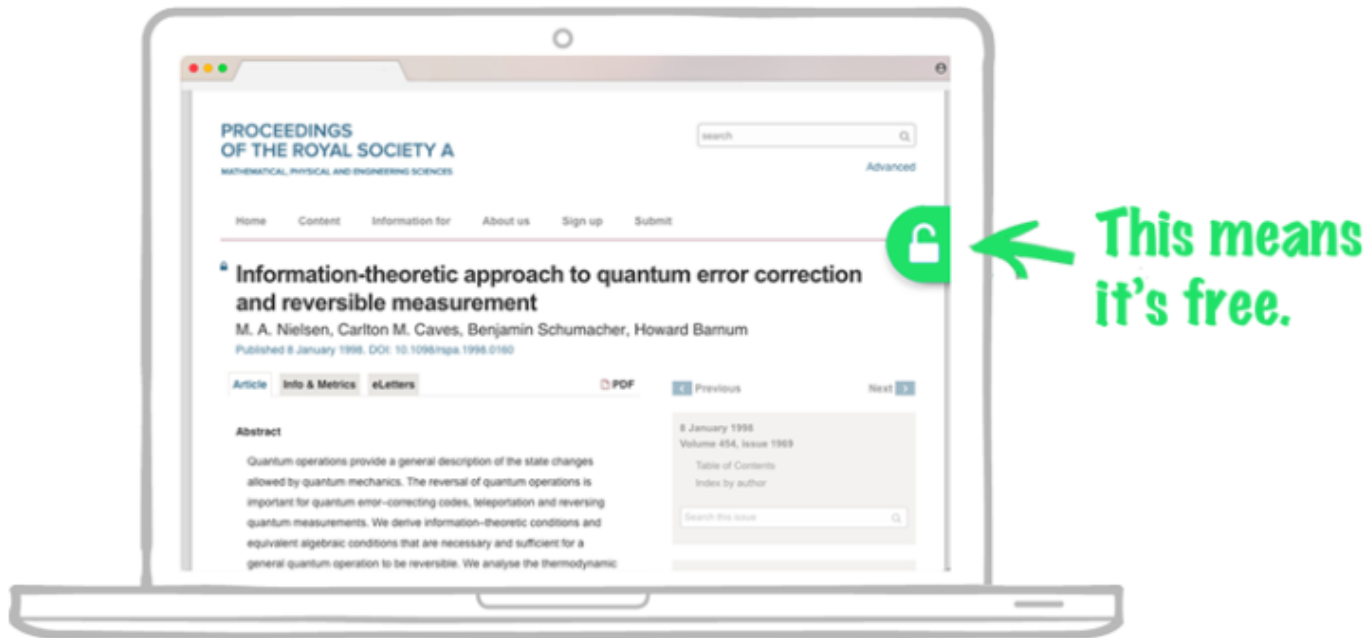

Type the name or title of a journal, publisher or funder...

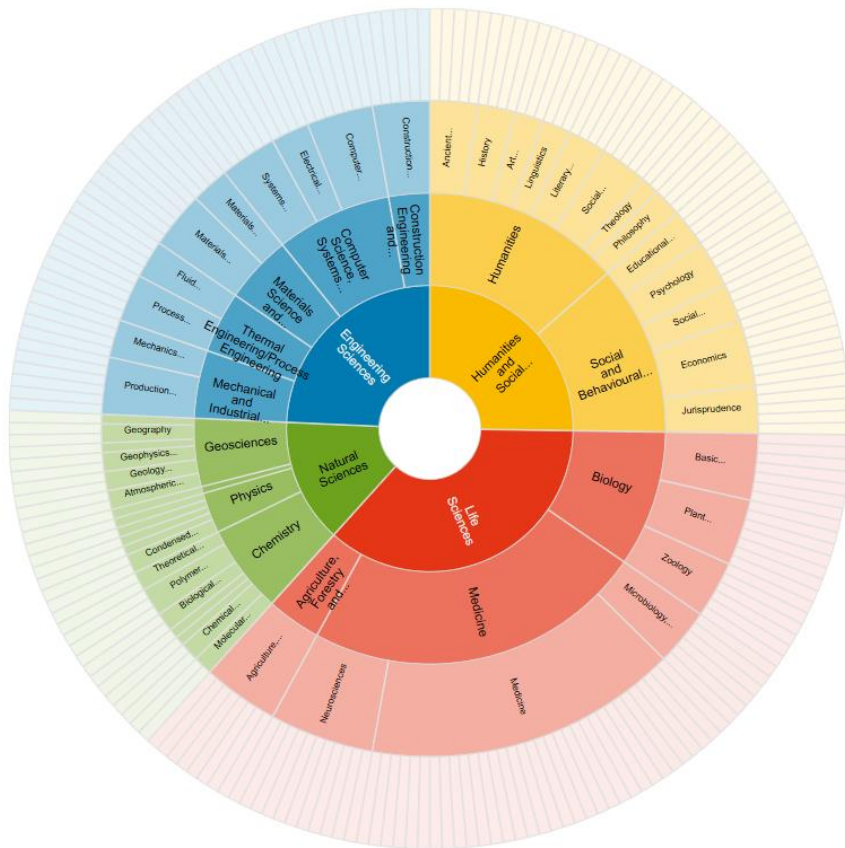

Search

- [Unpaywall](#) – legální databáze více než 50 milionů OA vědeckých článků

Welcome to Unpaywall! When you see the **green tab** beside a research article, click it to read the full text. Try this example:

- [DOAJ](#) (Directory of Open Access Journals)
- [DOAB](#) (Directory of Open Access Books)
- [OpenDOAR](#) (Directory of Open Access Repositories)
- [re3data.org](#) (Registry of Research Data Repositories)

Sdílený dokument

- Google Docs, Office 365 Word, Overleaf, atd.

Specializovaný software

- [ARGOS](#) (Open AIRE)
- [DMPTool](#) (University of California)
- [DMPOnline](#) (Digital Curation Centre)
- [Data Stewardship Wizard](#) (ELIXIR)
- [FAIR Wizard](#)
- návod na tvorbu DMP v DSW ([prezentace](#), [záznam](#))

- Snažte se nebrat Open Science jako povinnost, která vám přiděluje práci. Investovaný čas a energie se vyplatí.
- Open Science je cesta, jak být viditelnější a efektivnější.
- Nejde o žádnou radikální změnu, ale o podporu dobré praxe ve výzkumu.
- Nejste na to sami – jsme tu pro vás a budeme se snažit poskytnout maximální podporu.

[Panda chce DATA.](#)